

СПОРТ ТАЪЛИМИДА УЗЛУКСИЗЛИК ВА ИЗЧИЛЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ МУАММОЛАРИ

Акрамжон Рўзмаматович Абдулахатов

Чирчиқ давлат педагогика институти

Баходир Холмаматович Жумадурдиев

Жиззах давлат университети

Ислом Илхом ўғли Имомқулов

Чирчиқ давлат педагогика институти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада спорт таълимида узлуксизлик ва изчилликни таъминлаш бўйича амалга оширилган ишлар спортнинг индивидуал ва гуруҳли турларида кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: спорт, спорт таълими, малака, малаканинг олий мақоми, спорт машғулоти.

PROBLEMS OF CONTINUITY AND CONSISTENCY IN SPORTS EDUCATION

ABSTRACT

In this article, the work carried out to ensure continuity and consistency in sports education will be considered in individual and group types of sports.

Keywords: Sports, Sports Education, qualification, higher status of qualification, sports training.

КИРИШ

Замонавий спорт ўз олдида фақатгина юқори спорт натижаларини қўлга киритишни мақсад қилиб кўяди. Ҳозирда спорт соҳасидаги тадқиқотлар ва изланишлар қўлами шу қадар ортдики натижада спортчилар тайёрлашнинг янги ва долзарб масалалари кун тартибига чиқди. Айтиш мумкинки, спорт соҳасидаги янги билимлар ва маълумотлар тизими шаклланди ва бу спорт таълими тушунчасини юзага чиқарди.

Спорт таълими бу ўзининг ўрганиш объектига эга, яхлит ва мустақил тизим сифатида шаклланган, спорт тўғрисидаги билимлар мажмуидан иборат фан йўнадишидир. Шунингдек, айрим олимлар мазкур масала юзасидан ўзларининг фикр ва мулоҳазаларини билдириб, уни конкрет фан сифатида эътироф этишган ҳамда спорт таълимида узлуксизлик ва изчиллик муҳим аҳамиятга эга эканлигига алоҳида урғу берганлар.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда спортни, хусусан, спорт таълимини ривожлантиришнинг ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилган тизими амал қилмоқда ва у доимий ривожланиш ва тараққиёт йўдидан бормоқда. Бунинг сабабларини қуйидагилар билан изоҳлаш мумкин. Биринчидан, спортни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари ишлаб чиқилган, иккинчидан, спортчилар тайёрлаш учун зарурий шароит мавжуд, учинчидан, соҳа бўйича илмий таъминланганлик даражаси ҳам етарлича. Айнан шу сабаблар туфайли ҳам мамлакатимизда спорт соҳаси тобора тараққий этиб бормоқда.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Спорт таълимини ҳаракатлантирувчи ва ривожлантирувчи энг асосий восита спорт таълим муассасалари, махсус дабораториялар ва илмий тадқиқот институтлари ҳисобланади. Булар қаторига асосан, спорт мутахассислари тайёрлашга йўналтирилган таълим муассасалари киритилади. Республикамизда Олимпия захиралари коллежлари (ОЗК), жисмоний маданият факультетлари ва ЎзДЖТИ мазкур масалада алоҳида аҳамиятга эга.

Спорт таълимида узлуксизлик ва изчилликни таъминлашнинг айрим масалалари ҳали ўз ечимини топгани йўқ ва улар илмий муаммо сифатида мутахассислар эътиборини ўзига тортмоқда. Бу спортдаги тезкор ривожланиш туфайли ҳам шундайдир, албатта. Спортнинг ривожланиш тенденциялари ва спорт таълими бир бирига мос равишда ривожланмаслигининг асосий сабаблари ҳам шундадир.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Спорт таълимида узлуксизлик ва изчилликни самарали йўлга қўйиш натижасида қуйидаги асосий кўрсаткичларга эришиш илмий фараз сифатида акс этмоқда:

1. Спортчилар тайёрлаш тизимининг ҳар томонлама пухта ишланган дастурлари амалга оширилади ва ўрганилади;

2. Спортчилар тайёрлашнинг илмий асосланган, тажрибалар натижасида аниқланган методлари кўлами ортади;

3. Спорт фанининг келгуси ривожланиш ва тараққиёт йўллари аниқланади ҳамда прогноз қилинади;

4. Спортнинг жамиятда тутган ўрни ва аҳамияти борасидаги асосли ва аниқ маълумотлар шаклланади.

Спортнинг ривожланиши у ҳақидаги мавҳум ва баҳсли масалаларни аниқлаштиришни кун тартибига қўйди. Бундай баҳсли масалалар ечимини топиш, уларни аниқлаштириш фақатгина илмий изланишлар ва амалий тажрибалар шароитидагина юзага чиқиши мумкин. Спортни илмий муаммо сифатида ўрганиш, спорт тўғрисида баҳс юритиш учун албатта спорт таълими, спорт билимларини эгаллаш зарур. Уни эгаллашнинг асосий шарти эса узлуксизлик ва изчилликдир.

Спорт таълимини ривожлантириш борасидаги уринишлар ва ҳаракатлар кўпгина мамлакатлар (асосан, АҚШ, Россия, Жанубий Корея, Хитой) томонидан қўллаб қувватланмоқда. Айрим мамлакатларда спортни илмий ўрганишга ихтисослашган лабораториялар ва илмий тадқиқот институтлари мавжуд. Жумладан, Ўзбектонда ҳам. Бу каби лаборатория ва илмий тадқиқот институтлари ўз йўналишига кўра тегишли ишларни амалга оширмоқдалар. Шунга қарамай бу йўналишда баъзи илмий муаммолар ҳам мавжуд.

Спорт таълимидаги илмий муаммолар сирасига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- спорт таълимининг конкрет масалалари ва вазифаларини аниқлаш;
- спорт таълимининг соҳалари ва йўналишларини аниқлаштириш;
- спорт таълимини амалга оширувчи ва ҳаракатлантирувчи асосий объектлар фаоллигини ошириш ва улар ўртасидаги ҳамкорликни такомиллаштириш;
- спорт таълимининг фанлар тизимида тутган ўрни ва улар билан боғлиқ жиҳатларини ўрганиш ва аниқлаш;
- спорт таълимини ривожлантиришнинг янги йўналишларини излаш ва унинг ривожланиш жараёнларини прогнозлаш.

ХУЛОСА

Юқорида кўрсатиб ўтилган вазифалар ижросининг таъминланиши спорт таълимини ривожлантиришга замин ҳозирлайди. Натижада спортни

ривожлантиришнинг бутун структураси янги босқичга кўтарилиши кузатилади. Умуман олганда спорт таълимининг ривожланиши қуйида кўрсатилган масалалар билан боғлиқдир. Фикримизча, спорт таълимини ривожлантиришга қаратилган махсус дастурлар ва тадқиқотлар ҳажмини ошириш лозим ва бу спортни ривожлантиришнинг асосий омилларидан ҳисобланади.

REFERENCES

1. А.Р Абдулахатов, Ж.С Худойбергганов, М.Э Курбонова [Образовательный кластер-как ресурс инновационного развития региона](#). Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендирий, 2020
2. Ulugbek Zokirov. Individual Features Of Development Of Information And Communicative Competence In Masters Of Higher Pedagogical Education. The American Journal of Social Science and Education Innovations. № 3 (3), 486-491. (2021). <https://usajournalshub.com/index.php/tajssei/article/view/2423/2314>
3. Абдулахатов [Олий таълимида кураш спортини уқитишнинг амалиётдаги ҳолатини ургатиш хусусида](#). Малака ошириш тизимида спорт буйича ..., 2020. 195-197
4. Зокиров У.М. “Эркин курашчиларнинг умумий ва махсус жисмоний тайёргарликларини такомиллаштириш усуллари”. The journal of academic research in educational sciences. № 1 (2), 306-314. (2020).
5. Abdulaxatov A.R. Oliy ta'lim muassasalari talabalariga kurashning tarbiyaviy ahamiyatini o'rgatish yo'llari. Mug'allim hem uzluksiz bilimlendiri'y. Ilimiy metodikaliq jurnali. 2020 y. 148-151 betlar.
6. Зокиров У.М. “Совершенствование тренировочного процесса студентов факультета физической культуры специализирующихся в спортивной борьбе” маг. Диссертация ФерГУ 2020 г. 25,26,27,28.
7. Abdulaxatov A.R. Kurashni qadriyat sifatida o'rganish zamon talabi. Pedagogik mahorat jurnali. № 2 (aprel, 2019) Buxoro.
8. Zokirov U.M. "Improvement of the training process of students of the Faculty of Physical Education, specializing in wrestling" mag. Dissertation - FerSU 2020 25, 26, 27, 28.
9. Abdulaxatov A.R. Jumadurdiev B.X. Jo'raboev M.M. Wrestling is the most effective tool for educating the younger generation to be physically healthy and mentally mature. Journalnx- a multidisciplinary peer reviewed journal. volume 7,1, jan. -2021.

10. Хонкелдиев Ш.Х., Закиров У.М., Меликузиев А.А. Эффективность разработанной методики повышения физической подготовленности юных борцов вольного стиля. Наука сегодня вызовы и решения материалы международной научно-практической конференции. №1(1), 164-168. 2020.
11. Абдулахатов.А.Р.Худойбердиев Ғ.Б. Педагогик таълим инновацион кластерини узиқисиз таълим тизимида ташкил қилиш мазмуни.Резервдаги ва захирадаги оғецерларни тайёрлаш тизимини ривожлантиришда инновацион ёндашув. Республика илмий-амалий конференция материаллари.Фарғона 2021 йил.
12. Зокиров У., Жўраев Ш. Умумий ўрта таълим мактабларида жисмоний маданият бўйича синфдан ташқари ишларни мониторингини ташкил этиш. The Journal Of Academic Research In Educational Sciences. №1 (3), 1115-1121 (2020).
13. Абдулахатов.А.Р ва бошқалар. Ёшларни тарбиялашда спорт, маънавият ва кадриятлардан фойдаланишнинг самарадорлиги. Мактаб ва ҳаёт .№2(158) 2021 йил.
14. Ханкелдиев Ш., Зокиров У. Оздоровительная направленность занятий физической культурой в сельских общеобразовательных школах в республике узбекистан. Наука сегодня реальность и перспективы. №1 (1), 113-114. 2019.
15. A.R Abdulaxatov, A.I Sultonov .Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy-madaniy munosabatlarni shakllantirish (kurash misolida) - Maktab va hayot, 2020
16. U.M.Zokirov. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida jismoniy tarbiyada sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishning shakllari. "Xalq ta'limi" O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining ilmiy-metodik jurnali. № 5, 38-41. (2021).
17. A.R Abdulaxatov, J.S Xudoyberganov [Scientific and pedagogical ways to instill in students the national and universal values through "kurash"](#). Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 2020
18. Зокиров У.М. Умумий ўрта таълим мактабининиг 5-6 синф ўқувчиларини баскетбол спорт ўйини орқали жисмоний тайёргарликларини ривожлантириш. Наманган давлат университети илмий ахборотномаси. № 6, 544-549. (2021).
19. Abdulaxatov A.R, Xudoyberganov.J.S Technique of improving the technical and tactical skills of national wrestlers. Asian Journals of Multidimensional Research 44-47 бетлар .Yanvar 2020 йил. INDIA 2020

20. Муғаллим ҳем узликсиз билимлендириу. Абдулахатов А.Р., Худойберганов. Ж.С., Курбонова М.Э. Образовательный кластер - как ресурс инновационного развития региона . № 1 -1 2020 жыл. 84-89 бетлар.

21. Features and application of the cluster method of its organizations in lessons in secondary school and higher pedagogical institutions. Mamatkulov Ravshanzhon Solizhonovich, Zhumaev Abdikhakim Turdievich, Juraboev Akmal Bahromovich, Kurbanova Muattar Erkinovna. International Journal on Integrated Education. 3, Issue III, March 2020.